

Korruption i Sverige – en lägesbild

ÅRSRAPPORT FRÅN NATIONELLA ANTIKORRUPTIONS- OCH IMMATERIALRÄTTSGRUPPEN

9 december 2025

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning.....	4
Statistik, förändringar och trender	5
Statistik	5
Antalet inkomna ärenden för Perioden i linje med trenden för tidigare år.....	5
Kommuner och regioner är utsatta men polisanmäler sällan	6
Återkommande risker i offentlig upphandling och myndighetsutövning	7
Kända riskbranscher och pengar som typmutan.....	8
Fenomen och större risker.....	9
Kryptovalutor som betalningsform för mutor	9
En underskattad risk i förhållande till korruption	9
Riskanalysen för korruption behöver inkludera kryptovalutor	10
Korruption nära sammanlänkat med avfallsbrottslighet.....	11
Viktigt med en bred förståelse för korruption som möjliggörare	11
Stort mörkertal bland riskutsatta yrkesgrupper	12
Ensamarbete ökar utsattheten	13
Sårbarheter i kritiska samhällssektorer	13
Säkerhetsbranschen och hamnar exempel på riskutsatta sektorer	13
Informationsförsörjning underskattad ingångsväg för korruption	14
Välfärdsbrott – korruption ska inte vara en dörröppnare	15
Läkare som dörröppnare	15
Samhället behöver förstärka arbete mot korruption	16
Föränderlig riskbild kräver ökad sensorsförmåga	16
Typiska korruptionsrisker – en översikt.....	17
Ökad samverkan och informationsutbyte.....	18

Förord

Korruption utgör en allvarlig form av brottslighet med potentiellt systemhotande konsekvenser. Den undergräver tilliten till offentliga institutioner, snedvrider konkurrensen och leder till omfattande samhällskostnader. Samtidigt utgör korruption en integrerad del av den kriminella infrastrukturen och används som ett verktyg för att möjliggöra och dölja annan brottslighet.

I årets rapport lyfter vi såväl kända som nya risker, och pekar bland annat på hur korruption omfattas av den framväxande trenden crime-as-a-service. Ett brottsupplägg där kontakter och tillgång till information kan köpas på samma sätt som andra illegala tjänster. Det är en oroväckande utveckling, och ska ses i samband med fenomenet korruptionsmäklare (mellanhänder som förmedlar mutgivare till mutmottagare) som uppmärksammades i förra årets rapport. Årets rapport påvisar också riskerna med en generellt ökad användning av kryptovalutor inom den kriminella ekonomin, och hur detta skapar nya utmaningar att spåra transaktioner och ställer krav på uppdaterade riskbedömningar.

Korruption måste motverkas inte enbart som ett brott i sig, utan som en sårbarhet som öppnar dörrar för annan brottslighet, liksom möjlighet att infiltrera våra mest kritiska samhällssektorer. Att stänga dessa dörrar kräver mer än lagstiftning och lagföring. Det kräver förebyggande arbete, grundat i systematiska riskanalyser och bred samverkan mellan samhällets alla aktörer.

En särskild utmaning är att korruptionsbrott till sin natur är svårupptäckta. Det finns också ett kunskapsunderskott om vad som utgör kriminaliserad korruption, vilket ytterligare försvårar upptäckt. Samtidigt polisanmäls inte alla upptäckta fall. Allt detta medför att mörkertalet är stort och att det verkliga problemet sannolikt är mer omfattande och mångfacetterat än vad statistiken visar.

För att komma framåt måste mörkertalen avseende korruption minska, kunskapen öka och sårbarheterna reduceras. Det kräver ett långsiktigt gemensamt arbete där samhällets alla aktörer tar ansvar.

Niclas Andersson, chef Utredningsenheten NOA

**“Korruption
måste
motverkas inte
enbart som
ett brott i sig,
utan som en
sårbarhet som
öppnar dörrar
för annan
brottslighet”**

Sammanfattning

Denna rapport är framtagen av Nationella antikorrupsions- och immaterialrättsgruppen (NKIG). Rapporten syftar till att ge en lägesbild av korruption i Sverige utifrån inkomna brottsanmälningar, samt uppmärksamma riskområden och behov av förebyggande insatser. Hela samhället behöver samverka för att förebygga korruption, både som enskilt brott och som en tvärgående sårbarhet i samhället.

Under perioden 1 november 2024 – 1 november 2025 inkom 99 ärenden avseende korrupsionsbrott till NKIG. Såväl antalet ärenden som fördelningen mellan branscher ligger i stort i linje med hur det har sett ut tidigare år, och bekräftar kända korrupsionsrisker. Omkring 40 procent av ärendena har till exempel koppling till offentlig upphandling eller myndighetsutövning.

Fortsatt stort mörkertal, särskilt inom kommuner och regioner

Statistiken avseende anmälda ärenden bedöms inte motsvara den faktiska korrupsionsbrottsligheten. Mörkertalet bedöms särskilt stort inom kommuner och regioner, som till skillnad från myndigheter inte omfattas av obligatorisk anmälningsplikt.

Kommuner och regioner bedriver också i hög grad korrupsionskänslig verksamhet. I rapporten framhålls bland annat illegal avfallshantering, och hur detta i stor utsträckning möjliggörs genom korruption och otillåten påverkan gentemot

kommunala tjänstemän. I rapporten uppmärksammas också hur läkare till följd av korruption kan öppna dörren för välfärdsbrottslighet.

Mutor i kryptovaluta och ”tjänstefiering” av korruption

Mot bakgrund av det växande intresset från organiserad brottslighet för kryptovalutamarknaden är användningen av kryptovalutor som betalningsmedel för mutor en förmodat underskattad risk. Här behövs såväl en generell kunskapshöjning som uppdaterade riskanalyser.

Även den ökade utbredningen av ”crime-as-a-service”, eller ”tjänstefiering” av brott behöver sättas i relation till korrupsionsrisker. Fenomenet korrupsionsmäklare, som uppmärksammades även i föregående årsrapport, påvisar till exempel en ökad professionalisering av användning av korruption, en risk som är särskilt påtaglig i relation till organiserad brottslighet.

Säkerhetsbranschen och andra kritiska samhällssektorer riskutsatta

Konsekvenserna av korruption riskerar att bli särskilt stora inom kritiska samhällssektorer. Som framhålls i rapporten finns också en ökad korrupsionsrisk inom dessa sektorer. Som exempel belyses i rapporten säkerhetsbranschen, och hur även små mutor kan skapa stora ingångar till säkerhetsskyddade miljöer.

Statistik, förändringar och trender

Redovisad statistik nedan avser, om inget annat särskilt anges, perioden 1 november 2024 – 1 november 2025 (Perioden). De ärenden som har inkluderats i redovisad statistik har begränsats till korruptionsärenden som har hanterats av Nationella antikorrupsions- och immaterialrättsgruppen (NKIG). Det rör brottsrubriceringarna trolöshet mot huvudman, tagande respektive givande av muta, handel med inflytande, vårdslös finansiering av mutbrott, otillbörligt verkande vid röstning samt tjänstefel.

NKIG utgör en del av Polismyndighetens Nationella Operativa avdelning (NOA). Gruppen har nationellt ansvar för att leda det samlade utredningsarbetet för bekämpning av korruptionsbrott samt bedriva brottsförebyggande arbete mot korruption. Förundersökningarna leds i huvudsak av Riksenheten Mot Korruption vid Åklagarmyndigheten. Även utredningar avseende immaterialrättsliga brott ingår i gruppens uppdrag.

Det förekommer undantagsvis att uppräknade brott utreds av Ekobrottsmyndigheten (EBM) eller på regional nivå. NKIG utreder heller inte korruptionsbrott som ska utredas av Avdelningen för särskilda utredningar (SU), det vill säga brott som begås av polisanställda, polisstudenter, åklagare, domare och vissa andra befattningshavare.

STATISTIK

Antalet inkomna ärenden för Perioden i linje med trenden för tidigare år

Under Perioden inkom 99 ärenden¹ till NKIG. Totalt 19 ärenden gick till åtal (inkomna såväl under Perioden som tidigare). Sammanlagt meddelades under Perioden 30 domar (varav 16 av tingsrätt och 14 av hovrätt). Av dessa resulterade 29 i fällande dom.

Antal inkommande ärenden för Perioden ligger i linje med motsvarande period tidigare år. Antalet är även i linje med trenden under den senaste femårsperioden, se diagram 1.

¹ Statistiken avser därmed inte samtliga anmälningar, dels eftersom flera anmälningar kan komma att samlas under ett och samma ärende och dels då det förekommer dubbelanmälningar avseende samma ärende.

STATISTIK, FÖRÄNDRINGAR OCH TRENDER

Diagram 1. Inkomna ärenden 2021–2025

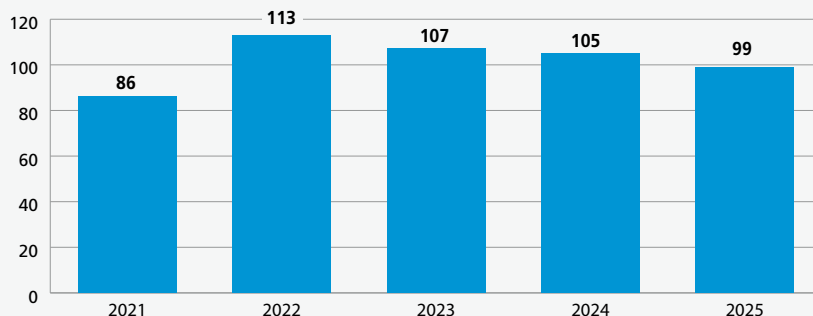

Diagram 1 – Antal inkomna ärenden under perioden 2021–2025. Observera att antalet ärenden för år 2025 är inkluderade fram t.o.m. 2025-11-01.

Diagram 2. Fördelning av brottsrubriceringar

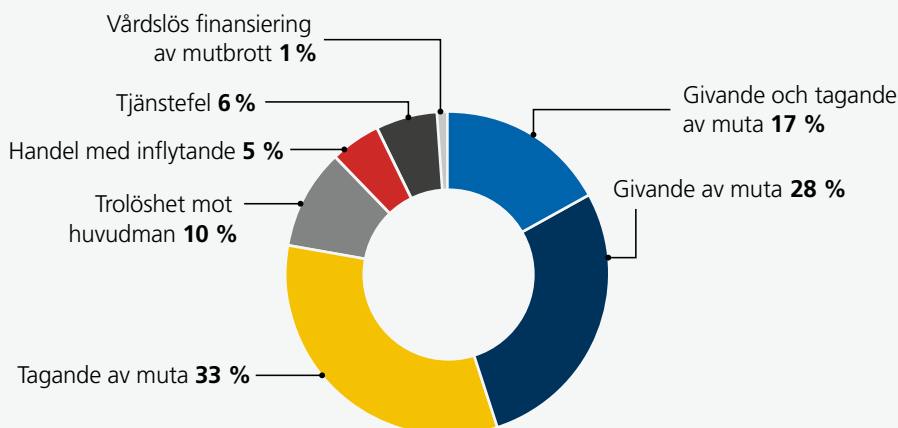

Diagram 2 – Fördelning av brottsrubriceringar avseende inkomna ärenden under Perioden.

Hur ärendena fördelar sig utefter brottsrubriceringar framgår av diagram 2. I brottsrubriceringarna ingår både grova brott och brott av normalgraden. Under Perioden finns inga inkomna ärenden som har koppling till mutor i samband med utländska affärstransaktioner (så kallad *foreign bribery*).

Kommuner och regioner är utsatta men polisanmäler sällan

Drygt två tredjedelar av inkomna anmälningar avser misstänkt korruptionsbrottslighet inom offentlig sektor. Hur brottsanmälningarna

avseende misstänkt korruptionsbrottslighet inom offentlig sektor närmare fördelar sig framgår av diagram 3.

Den låga anmälningsfrekvensen från kommuner och regioner är anmärkningsvärd. Kommuner och regioner står för endast 14 anmälningar av de totalt 39 ärenden som rör den delen av offentlig sektor. NKIG har i flera sammanhang fört fram behovet av att införa obligatorisk anmälningsplikt för kommuner och regioner likt vad som gäller inom statlig sektor. Årets statistik förstärker detta behov.

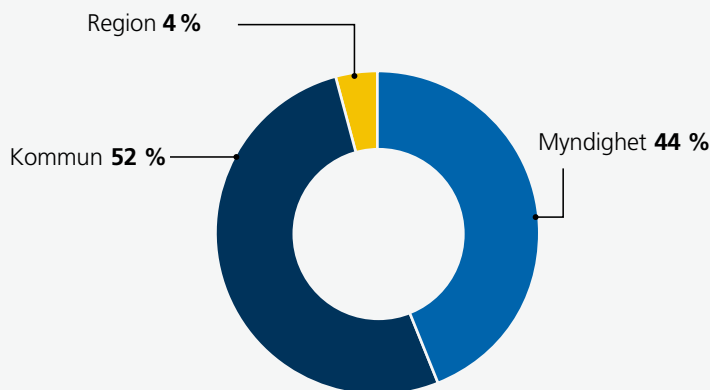
Diagram 3. Fördelning anmälningar inom offentlig sektor

Diagram 3 – Fördelning av anmälningar inom offentlig sektor.

Återkommande risker i offentlig upphandling och myndighetsutövning

Såväl offentlig upphandling som myndighetsutövning är kända riskområden för korruption. Statistiken befäster detta, med dessa två risker förekommande i närmare 40 procent av inkomna ärenden. Bland de ärenden som involverar myndighetsutövning förekommer bland annat erbjudanden om mutor i samband med förarprov, fordonsbesiktning och utbetalningar från socialförsäkringssystemet.

Polisens underrättelseverksamhet bekräftar bilden av offentlig upphandling och myndighetsutövning som särskilt riskutsatta, och pekar på att det kan finnas ett stort mörkertal. Enligt underrättelseverksamheten finns flera exempel där indikationer på oegentligheter ”tystas ner” och att personer som slår larm råkar illa ut.

I de ärenden som rör offentlig upphandling är de misstänkta brottsuppläggen primärt hänförliga till situationer kopplat till avtalstiden, och inte till själva upphandlingsförfarandet. Däremot kan utvärderingsprocessen vara känslig ur ett korruptionsperspektiv, med risk för påverkan avseende utvärderingskriterier och bedömningar. Men de största riskerna kopplade till offentlig upphandling finns innan en annonserad upphandling respektive efter, under avtalstiden. Innan en upphandling kan korruption användas

för att påverka kravställningen. Efter ingånget avtal kan korruption sedan utgöra medel för att kringgå bland annat ramavtalsordning eller uppsatta kontraktsvillkor samt för att möjliggöra överfakturering. Korruption kan också utgöra medel för att helt undgå annonserat upphandlingsförfarande genom direktupphandling.

EXEMPEL: FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER VID OFFENTLIG UPPHANDLING

- En riskbaserad kultur med en förståelse för hur korruption och otillåten påverkan utgör sårbarheter för korrekta upphandlingsprocesser.
- En stark upphandlingsorganisation som säkerställer förutsättningar för kontroll av leverantör, tydliga avtalsvillkor och uppföljning av avtal.
- Klara rutiner och tydlighet kring jävsrutiner samt säkerställande att attestrutiner är effektiva i praktiken.
- Säkerställa faktisk kännedom om bisysslor, utifrån förståelsen att bisysslor är ett frekvent förekommande modus för att ta emot mutor.

STATISTIK, FÖRÄNDRINGAR OCH TRENDER

Kända riskbranscher och pengar som typmutan

De inkomna anmälningarna under Perioden kan totalt sett kategoriseras inom 17 branscher. De fem branscher inom vilka flest anmälningar har inkommit framgår av diagram 4.

I de ärenden där det finns en konkretisering avseende den misstänkta mutan är pengar den klart vanligaste "typmutan", och förekommer i hälften (49) av ärendena. I de flesta fallen rör det sig om erbjudanden om kontanter eller pengaöverföringar via banksystemet. Men det

förekommer också att kryptovaluta har utgjort den misstänkta mutan, liksom användning av neobanker (företag som erbjuder banktjänster helt digitalt) för överföring av medel. I de ärenden som är hänförliga till vård, omsorg och socialt stöd är pengar genom testamente vanligt förekommande.

Bland de ärenden där en misstänkt muta finns angiven kan fyra "typmutor" urskiljas. Fördelningen av dessa framgår av diagram 5. Övriga förekommande misstänkta mutor innefattar till exempel renoveringar, rabatter och saggåvor.

Diagram 4. 5 mest förekommande branscher

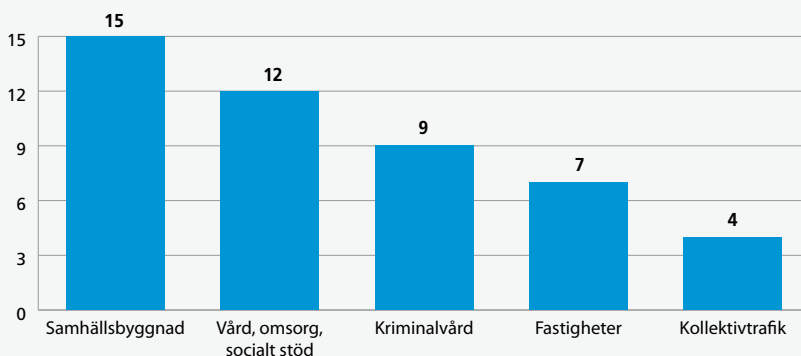

Diagram 4 – Fördelning av ärenden inom de fem mest frekvent anmälda branscherna.

Diagram 5. Typmutan

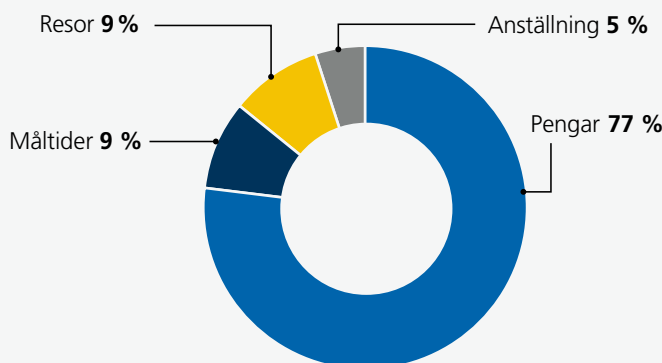

Diagram 5 – Fördelning av typmutan i de ärenden där en muta har specificerats.

Fenomen och större risker

KRYPTOVALUTOR SOM BETALNINGSFORM FÖR MUTOR

Utvecklingen av marknaden för kryptovalutor och andra typer av blockkedjeteknik har skapat nya möjligheter för att dölja ekonomiska transaktioner. Marknaden bedöms därför som särskilt intressant för organiserad brottslighet. Polismyndigheten har tidigare konstaterat att kryptovalutor används för penningtvätt och finansiering av terrorism och pekat på sannolikheten för att ytterligare kriminella upplägg kommer att involvera kryptovalutor framöver.² Europols senaste så kallade hotbildaanalys³ förstärker denna bedömning. I hotbildaanalysen framhålls att kryptovalutor i ökande grad kan kopplas samman med flera olika brottstyper, däribland mutbrott. Enligt Europol följer detta en trend av att korruption i allt högre utsträckning ”digitaliseras”.

En underskattad risk i förhållande till korruption

I en svensk kontext är kopplingen mellan korruption och kryptovalutor ett knappt berört område, och det finns ännu inga domar. Mot bakgrund av utvecklingen där kryptovalutor i ökande utsträckning används av organiserad brottslighet finns troligtvis ett mörkertal avseende mutor som döljs genom kryptotransaktioner.

Till skillnad från flera andra, mer kända, sätt att överföra mutor såsom banköverföringar, betalning av resor eller sagåvor medger användning av kryptovalutor omfattande möjligheter att dölja transaktioner. Marknaden är i stor utsträckning oreglerad, vilket öppnar upp för betalningssystem utan insyn från samhällets kontrollfunktioner. Även i de fall en transaktion upptäcks är möjligheterna att försvåra identifikation av transaktionsparter stora. Kryptovalutor kan dessutom vara direkt användbara som betalningsmedel i vissa länder, och kan därmed direkt användas för konsumtion i ett sådant land utan att användaren fastnar i några kontroller kring medlens ursprung.

2 Penningtvätt och finansiering av terrorism med kryptovalutor, PMY Rapport, Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen, november 2022

3 EU SOCTA (Serious Organised Crime Threat Assessment), 2025

FENOMEN OCH STÖRRE RISKER

EXEMPEL

Följande utgör två förenklade och övergripande exempel i illustrativt syfte på hur kryptovalutor skulle kunna vara en del i korruptionsupplägg:

- En företrädare för ett byggföretag gör en direkt överföring av kryptovaluta till en digital kryptoplånbok tillhörig en anställd inom en kommun. Den anställda kan påverka ett upphandlat kontrakt där byggföretaget är motpart. Den anställda använder sedan de överförda kryptovalutorna för lyxkonsumtion direkt i ett kryptovänligt tredjeland i samband med en semesterresa. Genom att transaktioner sker över landsgränser och utan att passera det traditionella banksystemet försvåras upptäckten väsentligt.
- En handläggare av ansökningar om tillstånd för alkoholservering tar emot en muta för att godta en ansökan där det finns indikationer om ett bulvanförhållande, dvs. att den verkliga sökande är någon annan än den uppgivne. Muttransaktionen sker genom att kryptovaluta växlas från den verkliga sökanden till fiatpengar (statligt utfärdade medel såsom svenska kronan) via en neobank som inte upprätthåller strikta penningtvättskontroller. Pengarna överförs sedan antingen direkt eller i flera led via appar tillhandahållna av neobankerna till handläggaren som har skaffat ett eget konto i en neobank. Medlen kan sedan användas för direkt konsumtion genom användning av ett kopplat betalkort.

Riskanalysen för korruption behöver inkludera kryptovalutor

Utvecklingen av kryptovalutor och andra kryptotillgångar ger ytterligare möjligheter att göra muttransaktioner utöver de typiskt kända transaktionssätten. Riskbilden avseende korruption måste därför inkludera även dessa företeelser. Det behövs också en generell kunskapshöjning kring kopplingen mellan korruption och kryptovalutor

för att möjliggöra upptäckt av upplägg där båda dessa komponenter är med. Marknaden för kryptovalutor och kryptotillgångar är i stort oreglerad, även om arbete pågår med att ta fram regelverk. Utvecklingen sker i en snabb takt och såväl antalet kryptovalutor som framtagande av ny teknik som försvårar spårbarhet gör att riskanalysen måste uppdateras ofta.

Möjliga riskindikatorer skulle till exempel kunna vara beteendemässiga avvikelser hos enskilda individer i en organisation, såsom att en person i en korruptionsutsatt position påvisar ett nyligt intresse för kryptovalutor eller agerar undvikande vid frågor om privata investeringar i kryptotillgångar. Förekomst av kryptotransaktioner från företag kan också utgöra en riskindikator. Detsamma kan gälla om det skulle förekomma leverantörer eller konsulter som erbjuder kryptovalutor som betalningsalternativ.

FENOMEN OCH STÖRRE RISKER

I takt med att kopplingen mellan korruption och kryptovalutor kartläggs vidare, kan också riskindikatorerna utökas och konkretiseras. Här finns behov av samverkan mellan olika aktörer som har kunskap inom de respektive områdena.

EXEMPEL

I det praktiska arbetet mot korruption kan följande åtgärder bidra till att öka motståndskraften mot att kryptovalutor används för korruptionsupplägg:

- Ökad medvetenhet och kunskap om kopplingen mellan korruption och kryptovalutor.
- Stärkt samverkan mellan samhällets aktörer i arbetet mot kryptovalutor som medel i korruptionsupplägg.
- Riskbedömningar som specifikt inkluderar hur kryptovalutor och kryptotillgångar kan användas i korruptionsupplägg.
- Aktivt följa regelutvecklingen och vara medveten om riskerna förenade med kryptovalutor i olika situationer.

KORRUPTION NÄRA SAMMANLÄNKAT MED AVFALLSBROTTLIGHET

Illegal avfallshantering utgör ett växande problem i samhället och genererar betydande intäkter till den kriminella ekonomin. Det är därför ett attraktivt område för organiserad brottslighet. De årliga ekonomiska intäkterna från illegal avfallshantering har tidigare beräknats till 6,1 miljarder kronor. Kostnaderna för samhället i samband med sanering och skador på miljön uppgår dessutom till stora summor. Det finns exempel på att saneringskostnaden efter avfallsbrottslighet i ett enskilt ärende uppgått till 200 miljoner kronor.⁴ Till detta kommer de skador på människors hälsa som illegal avfallshantering kan ge upphov till. En viktig del i arbetet mot avfallsbrottslighet är förståelsen för kopplingen till korruption och otillåten påverkan, och hur det används för att möjliggöra brottsligheten.

Viktigt med en bred förståelse för korruption som möjliggörare

En viktig utgångspunkt är att det inte är enbart korruption i den mer begränsade bemärkelsen mutbrott som används för att möjliggöra

4 Den kriminella ekonomin, Introduktion och översikt, Polismyndigheten, Polisregion Stockholm, Regionkansliet, Operativ Verksamhetsstyrning, september 2024, se s. 4 och 18.

FENOMEN OCH STÖRRE RISKER

miljöbrottslighet. Det handlar heller inte alltid om kriminaliserad korruption. Detta kan bli fallet till exempel om det korrupta agerandet har sin grund inte i förmåner utan i relationer. Ett korrupt agerande kan också uppstå till följd av att den som agerar känner sig hotad eller pressad utan att det når upp till tröskeln för kriminaliserad otillåten påverkan.

”Genom att integrera korruption och otillåten påverkan i miljö- och avfallsriskanalyser kan sårbarheter inom alla led bättre identifieras och reduceras.”

Arbetet med att reducera sårbarheter för att miljöbrott möjliggörs genom korruption måste därför utgå från en bred förståelse för begreppet korruption. Jäv och andra former av intressekonflikter liksom bisysslor som kan påverka lojaliteten hos enskilda tjänstemän måste ses som lika stora risker som mutor. Risken för otillåten påverkan behöver också ses gemensamt med korruptionsriskerna, som två ingångar för att uppnå samma syfte. Genom att integrera korruption och otillåten påverkan i miljö- och avfallsriskanalyser kan sårbarheter inom alla led bättre identifieras och reduceras.

Den breda förståelsen för korruptionens olika former, liksom hur det är sammanlänkat med otillåten påverkan, är också kritisk information att utrusta tillsynspersonal och andra beslutsfattare med.

Stort mörkertal bland riskutsatta yrkesgrupper

Riskerna för såväl korruption som otillåten påverkan i samband med illegal avfallshantering är stora. I många fall kan brottsligheten inte fortgå utan att det finns personer som på olika sätt möjliggör brottsligheten utifrån sina yrkesroller. Exempel på sådana yrkesroller är miljöchefer, miljöinspektörer, handläggare av ärenden om tillståndspliktig avfallsverksamhet och miljökonsulter. Även beslut på politisk nivå från de politiska nämnder som fattar beslut om

miljöfarliga verksamheter kan i vissa fall vara en nödvändig förutsättning. Som exempel kan det avse beslut om tillstånd eller åtgärder när en verksamhet har brutit mot miljölagstiftningen.

Korruption – genom mutor eller användning av släktband eller andra relationer – blir därmed i många fall en nödvändig förutsättning för brottsligheten. Samma resultat kan också uppnås genom att med hot, trakasserier eller andra former av otillåten påverkan förmå personer att agera korrupt och bistå i brottsligheten. Korruption och otillåten påverkan är på så sätt alternativa metoder för att uppnå ett och samma syfte.

I den myndighetsgemensamma lägesbilden för organiserad brottslighet 2025 konstateras att korruption och otillåten påverkan utgör en del av den kriminella infrastrukturen bakom miljöbrottslighet. Bilden bekräftas av såväl flera utredare inom miljöbrottslighet som yrkesverksamma inom sektorn. I NKIG:s statistik är korruptionsbrott med koppling till miljöbrott däremot knappt förekommande. Diskrepansen mellan den bild som genereras mellan NKIG:s utredningar och den myndighetsgemensamma lägesbilden antyder ett stort mörkertal mellan den anmälda och faktiska brottsligheten.

Mörkertalet kan delvis ha sin förklaring i den allmänna obenägenhet som finns att polisanmäla korruptionsbrott. Som har framhållits under avsnittet om statistik gäller detta särskilt inom kommuner, där merparten av verksamhet kopplad till miljö bedrivs. Den potentiella mutan är heller inte alltid enkel att identifiera, och kan ta sig uttryck till exempel som erbjudanden om anställningar. Ytterligare förklaringsalternativ är att korruptionen inte alltid tar formen av mutbrott, utan genom relationer. Som exempel kan personkopplingar mellan anställda som arbetar med miljöfrågor inom en kommun och individer kopplade till organiserad brottslighet förekomma. Andra exempel är att personer på kommunledningsnivå har kopplingar till företag inom kommunen som är verksamma inom avfallshantering. Kopplingarna kan bestå i släktband, vänskapsrelationer eller mer allmänna intressen av att främja lokalt näringsliv i syfte att inte missa arbetstillfällen eller skatteintäkter.

SÅ KAN DET GÅ TILL

Hur korrupta relationer möjliggör brottsupplägg:

I det så kallade Think Pink-målet hanterade bolag inom Think Pink-koncernen stora mängder avfall på brottsligt sätt.⁵ Agerandet medförde miljöskador genom utsläpp och det fanns mycket stora risker för ytterligare skador för både miljö och människor. En bidragande orsak till att den brottsliga avfallshanteringen kunde pågå var att bolaget hade hjälp av en miljökonsult. Konsulten agerade korrupt genom att missbruka sin anställning på ett välrenommerat konsultbolag till förmån för Think Pink-bolaget. Konsulten tog bland annat bolaget i försvar mot tillsynsmyndigheter och producerade bristfälliga och vilseledande rapporter och provtagningar.

Ensamarbete ökar utsattheten

En särskilt identifierad sårbarhet för såväl korruption som otillåten påverkan är att miljöinspektörer ofta arbetar ensamma vid tillsyn. Genom att i ökad utsträckning utifrån riskanalyser bemanna vissa tillsynsärenden med två personer kan denna sårbarhet markant reduceras.

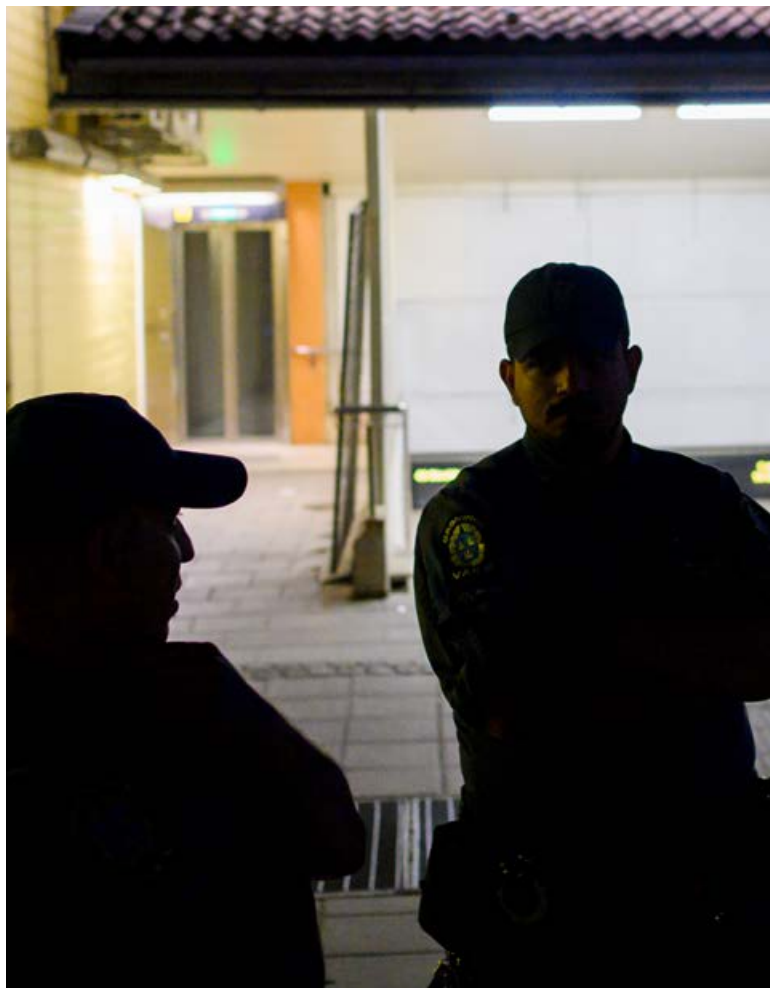
Tillsynsarbetet är också i hög grad styrt efter de fokusområden som är beslutade inom kommunen. I de fall korruption eller otillåten påverkan förekommer på miljöchefsnivå, eller på lokalpolitisk nivå, finns risk att vissa företag kan undgå tillsyn. Även denna möjliga sårbarhet behöver beaktas och hanteras inom ramen för det förebyggande arbetet mot illegal avfallshantering.

SÅRBARHETER I KRITISKA SAMHÄLLSSEKTORER

Även om förekomst av korruption medför skadliga konsekvenser inom alla samhällssektorer kan konsekvenserna bli mer eller mindre allvarliga beroende på sektor. Riskerna är dessutom särskilt stora i vissa sektorer, och nya risker uppstår konstant. Avsnittet nedan avser att belysa några kritiska samhällssektorer för att exemplifiera hur korruptionsrisker måste inkluderas inom ramen för bredare risk- och sårbarhetsanalyser i samhället.

Säkerhetsbranschen och hamnar exempel på riskutsatta sektorer

Två exempel på kritiska samhällssektorer med höga korruptionsrisker är säkerhetsbranschen och hamnar.

5 Södertörns tingsrätt dömde den 17 juni 2025 sex personer för delaktighet i den brottsliga avfallshanteringen (mål nr B 554-24). Målet är det största miljöbrottmål som hittills har prövats av svensk domstol. Ärendet har inte hanterats av NKIG.

FENOMEN OCH STÖRRE RISKER

Säkerhetsmarknaden omsätter årligen stora summor och inkluderar över 1 000 företag av varierande storlek.⁶ Branschen innefattar allt från bevakningstjänster till säkerhetssystem, med gemensam nämnare att de i många fall används för att skydda samhällsviktig infrastruktur. Myndigheter, kommuner och regioner upphandlar varje år tjänster för stora belopp från branschen.

Korruption inom säkerhetsbranschen riskerar att få särskilt allvarliga konsekvenser, till exempel då det kan leda till risk för obehörig åtkomst till samhällskritisk infrastruktur. Mutor eller relationer kan exempelvis användas för att skapa åtkomst till fysiska anläggningar, tekniska system eller skyddad information inom i princip alla samhällets sektorer. I praktiken kan korruption inom säkerhetsbranschen få direkta skadeverkningar in i samhällets kärnintressen.

SÅ KAN DET GÅ TILL

Små mutor skapar stora ingångar

I samband med en upphandling avseende kommunala ordningsvakter tog en av stadens säkerhetssamordnare emot förmåner från ett av de anbudsgivande säkerhetsföretagen. Säkerhetssamordnaren satt i referensgruppen för upphandlingen och hade möjlighet att påverka beslutet om vem som tilldelades kontraktet, som hade ett mångmiljonvärde. Säkerhetssamordnaren dömdes för tagande av muta för att ha tagit emot en nöjesresa utomlands värd 7 790 kronor samt krogbesök värt 1 019 kronor.⁷ Kostnaden för säkerhetsbolaget att tillförsäkra sig kontraktet – och en person på insidan – uppgick därmed till mindre än 9 000 kronor.

Även hamnar är exponerade för stora korruptionsrisker, inte minst i syfte att underlätta smuggling och otillåten åtkomst till lastflöden. Hamnar har också inom Europa pekats ut som ett högriskområde för infiltration genom mutor och andra former av korruption.⁸ Även svenska exempel bekräftar detta, även om rubriceringen ofta blir medhjälp till annan grov brottslighet såsom narkotikasmuggling.

SÅ KAN DET GÅ TILL

Korruption som länk i smugglingskedja

I maj 2021 fördes över 300 kg cannabisharts in i Sverige med lastbil via en hamn i södra Sverige. Ett led i smugglingskedjan var en anställd hamnarbetare som bistod med att ta emot lastbilen. Hamnarbetaren dirigerade därefter lastbilen vidare så att den lämnade hamnområdet först två timmar efter att tullen monterat ned sin mobila scanner med vilken inkommande lastbilar normalt scannas.⁹

Informationsförsörjning underskattad ingångsväg för korruption

Känslig och strategisk information har pekats ut som en viktig tillgång för kriminella nätverk att komma åt genom korruption. Att läcka information utgör också en av de vanligaste handlingarna bland korrumperade anställda.¹⁰ Sådan information är också attraktiv för främmande makt och exempel finns där känslig och strategisk information har utlämnats mot mutor från personer i känsliga positioner. Informationssäkerhetsarbetet behöver därmed inkludera risken för korruption som en central fråga. Men riskerna är bredare än enbart läckt information från anställda.

6 Enligt branschorganisationen Säkerhetsbranschen består säkerhetsmarknaden av omkring 1 200 företag som tillsammans omsätter runt 106 miljarder kronor.

7 Hovrätten över Skåne och Blekinge, dom 2025-04-09 i mål nr B 4463-24.

8 Se t.ex. Europol, 2023, Criminal Networks in EU ports, Risk and challenges for law enforcement,

9 Den anställda dömdes för medhjälp till synnerligen grov narkotikasmuggling, se Hovrätten över Skåne och Blekinge, dom 2022-02-11 i mål nr B 4216-21.

10 Brå, Möjliggörare för kriminella nätverk, s. 29.

FENOMEN OCH STÖRRE RISKER

Europol konstaterar i sin senaste hotbilsanalys över allvarlig och organiserad brottslighet¹¹ att korruption i allt högre grad anpassar sig till digitalisering och till en crime-as-a-service-modell. Med crime-as-a-service avses en affärsmodell där kriminella organisationer erbjuder verktyg och tjänster till andra brottslingar, som därmed inte behöver ha expertisen själva. Informationsflöden och data utnyttjas både för att hitta personer med lämplig åtkomst och för att skraddarsy erbjudanden, eller påtryckningar, som gör en person mer mottaglig för korruption. I hotbilsanalysen beskrivs också den växande rollen för så kallade ”korruptionsmäklare”, som agerar mellanhand mellan beställande mutgivare och lämplig mutmottagare. Fenomenet korruptionsmäklare har observerats också i Sverige och beskrivits i föregående årsrapport.¹²

Som en konsekvens riskerar korruption att bli alltmer målinriktad och datadriven, vilket innebär en utökad hotbild. Det finns dock en risk att hotet i denna del underskattas, inte minst eftersom informationssäkerhet och korruptionsrisker ofta hanteras inom olika organisatoriska delar. Om korruptionsperspektivet inte integreras i riskanalysen och arbetet med informations-säkerhet, kan därmed den kombinerade risken korruption och dataåtkomst komma att missas.

VÄLFÄRDSBROTT – KORRUPTION SKA INTE VARA EN DÖRRÖPPNARE

Välfärdsbrottslighet är ett växande problem. Välfärdssektorn utgör en betydande inkomstkälla för den organiserade brottsligheten och är direkt kopplad till den kriminella ekonomin. Problemet är välkänt och arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet är en prioriterad fråga i hela samhället. Men i takt med att systemen för att täppa till luckorna för välfärdsbrottslighet skärps, ökar risken för korruption och otillåten påverkan för att öppna dessa. Generellt behöver kopplingen välfärdsbrottslighet och korruption samt otillåten påverkan uppmärksammas mer, och behandlas som del av samma problembild.

Läkare som dörröppnare

En särskild problematik involverar läkare som mot betalning utfärdar felaktiga läkarintyg. Intygen utgör sedan en dörröppnare in till välfärdssystemet och kan läggas till grund för bland annat felaktiga utbetalningar från socialförsäkringssystemet. Kunskapen om brottsupplägg inom detta område är under utveckling.¹³ Det finns troligtvis ett mörkertal avseende läkare som agerar korrupt antingen genom att ta emot mutor eller på andra sätt missbruka sin ställning. Det kan också förekomma att mutbrott inte uppmärksammas, och att upptäckta fall istället hanteras under andra brottsrubriceringar, såsom osant intygande. Även detta bidrar till mörkertalet och belyser vikten av att korruptionsbrott uppmärksammas och tar plats i statistiken.

”Generellt behöver kopplingen välfärdsbrottslighet och korruption samt otillåten påverkan uppmärksammas mer, och behandlas som del av samma problembild.”

Förekomsten av bisysslor hos läkare, och hanteringen av dessa, öppnar också upp risker för välfärdsbrottslighet genom korruption och är ett område som behöver genomlysas mer. Till exempel finns stora risker förknippade med situationen att en läkare kan påverka patientflöden till eget bolag, eller läkare som utanför sitt ordinarie arbete utför konsulttjänster inom sitt verksamhetsområde.

11 Europol (2025), European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment – The changing DNA of serious and organised crime, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

12 Årsrapporten 2024, inom bankverksamhet och bilbesiktningsverksamhet.

13 Se till exempel PMi 2024:4, Lägesbild Försäkringskassan avseende allvarligaste risker för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott 2023, i vilken myndigheten framhåller både problembilden och behovet av fördjupad kunskap.

Samhället behöver förstärka arbete mot korruption

För att rusta samhället mot riskerna för korruption och otillåten påverkan krävs breda insatser från samhällets alla aktörer. Även om utredning och lagföring är en viktig del, är det genom det förebyggande arbetet som robusthet kan byggas. Här krävs samordnade insatser från hela samhället, från statliga myndigheter, regioner och kommuner till näringslivet och civilsamhället.

Ett effektivt förebyggande arbete bygger på samverkan, informationsdelning och gemensam riskförståelse.

FÖRÄNDERLIG RISKBILD KRÄVER ÖKAD SENSORSFÖRMÅGA

Samtidigt som många korruptionsrisker är kända är riskbilden under ständig förändring. Mindre kända och nya risker som användning av kryptovalutor för korruptionsupplägg och en ”tjänstefering” av korruption (crime-as-a-service) gör att indikationer och varningsflaggor för korruption måste utvecklas i samma takt.

Här krävs en kulturförskjutning där identifiering av korruptionsrisker måste bli en naturlig del av det breda arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser. Detta i sin tur skapar förutsättningar för ett förbättrat arbete med kontrollsystem och åtgärder för att reducera identifierade risker. Korruption kan inte betraktas som en regel-efterlevnadsfråga eller en isolerad risk, utan som en tvärgående sårbarhetsfaktor. En viktig aspekt är att också inkludera kopplingen till otillåten påverkan och förståelsen för hur korruption och otillåten påverkan ofta utgör två olika medel för att uppnå samma mål.

Kunskapen om den faktiska utbredningen av korruption och otillåten påverkan måste också öka, och här är ett minskat mörkertal en viktig faktor. Idag bedöms korruptionsbrottsligheten kraftigt underanmäld. Här behöver också kommuner och regioner omfattas av obligatorisk anmälningsplikt vid misstankar om korruptionsbrottslighet, inte bara den statliga sektorn. Men det behövs också en generellt ökad kultur av transparens och villighet att våga tala om korruption, även när det gäller den egna verksamheten.

TYPISKA KORRUPTIONSRISKER – EN ÖVERSIKT

TILLSTÅND OCH MYNDIGHETSUTÖVNING

Alla former av myndighetsbeslut; tillsyn, tillstånd, certifiering, bygglov, m.m.

OFFENTLIG UPPHANDLING

Primärt innan eller efter (avtalstiden) en annonserad upphandling eller vid direktupphandlingar. Vanliga effekter är kringgående av ramavtalsordning, bristande avtalstillämpning och påverkan på kravspecifikationer.

INTRESSEKONFLIKTER OCH BISISSLOR

Relationer grundat i till exempel släktskap, vänskap eller romantiska relationer. Bisysslor, såsom egna bolag, är också ett känt modus för att kanalisera mutor.

KRITISKA SAMHÄLLSSEKTORER

Tillgång till kritiska samhällssektor genom korruption, till exempel hamnar, säkerhetsföretag, flygplatser, tull och kritisk infrastruktur.

EXPLOATERING AV VÄLFÄRDSSYSTEMET

Exempel: Utnyttjande av bidrag, HVB-placeringar, stödutbetalningar med hjälp av person på "insidan".

YRKESGRUPPER SOM KAN VARA "MÖJLIGGÖRARE"

Brett spektrum av personer med möjlighet att hjälpa organiserad brottslighet, till exempel mäklare, banktjänstemän och revisorer, bygglovshandläggare, miljöhandläggare.

POLITISK PÅVERKAN OCH MAKTUTÖVNING

Kan uppstå bland annat till följd av osunda band mellan politik och näringsliv eller efter påtryckningar från organiserad brottslighet. Även bristande transparens vid lobbying medför risker.

SAMHÄLLET BEHÖVER FÖRSTÄRKA ARBETE MOT KORRUPTION

ÖKAD SAMVERKAN OCH INFORMATIONsutBYTE

Arbetet mot korruption är inte en enskild aktörs ansvar, och kan heller inte bedrivas framgångsrikt utan en bred samverkan. Inte minst är det nödvändigt utifrån den konstant förändrande riskbilden och att korruption utgör ett hot som skär genom så många områden. Kunskapsdelning och en ökad förmåga att identifiera och kategorisera korruption är nödvändigt såväl för att kunna hantera upptäckt korruption, som att skapa lägesbilder som kan styra det förebyggande arbetet.

Här är de utökade möjligheterna till informationsdelning som nuvarande och kommande lagstiftning innebär en viktig komponent. Det är också centralt att de skyldigheter som sedan april i år gäller för bland annat kommuner och regioner att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna¹⁴ används vid misstankar om kriminaliserad korruption.

NKIG kommer fortsatt aktivt driva på arbetet i detta avseende, och välkomnar alla kontakter för kunskapsdelning och samverkan.

14 Lag (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna.

